



دوفصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال ششم، شماره اول، پیاپی ۱۰



دانشگاه گیلان

تأثیر عوامل اجتماعی - اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوارهای شهرستان مراغه

بهرام اکبری^۱، فریبا عسکریان^۲، سلمان جعفری^{۳*}، نسیم اکبری^۴

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۲۳

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۰۱

چکیده

هدف: هدف از تحقیق حاضر بررسی تأثیر عوامل اجتماعی - اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوارهای شهرستان مراغه بود.

روش شناسی: روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است که در زمره‌ی پژوهش‌های کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق، کلیه خانوارهای شهرستان مراغه است که بر اساس سال‌نامه آماری استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۴۷۹۸۲ خانوار بودند. نمونه آماری با توجه به جدول مورگان ۳۸۶ خانوار انتخاب شدند که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و تصادفی از مناطق مختلف شهرستان تعیین شدند. از پرسشنامه وضعیت اجتماعی - اقتصادی (قدرت نما، حیدری نژاد و داوودی، ۱۳۹۲) با ضریب پایایی ۰/۷۹ برای گردآوری داده‌ها بهره برده شد. از آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای بررسی توزیع طبیعی داده‌ها و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از رگرسیون تک متغیره در سطح معنی داری $\alpha=0/05$ استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد که عوامل اجتماعی سهم اثر معنی‌داری از لحاظ آماری بر مشارکت ورزشی خانوار ندارد ($p \leq 0/18$) ولی عوامل اقتصادی، بر میزان مشارکت ورزشی خانوار تأثیر دارد ($p \leq 0/01$). نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج تحقیق، به منظور افزایش میزان مشارکت ورزشی خانوارها، توجه به عوامل اقتصادی مهمتر از عوامل اجتماعی است.

واژه‌های کلیدی: عوامل اجتماعی - اقتصادی، مشارکت ورزشی، خانوار.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه پیام نور تهران

۲. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز

۳. کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران

۴. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی ملکان

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: salman_jafari1364@yahoo.com

مقدمه

ورزش و فعالیت‌های جسمانی به عنوان واقعیتی اجتماعی، از زمان‌های دور در جوامع بشری وجود داشته و جزئی از زندگی روزمره انسان‌ها را تشکیل می‌داد. با وجود فواید بسیار زیادی که ورزش و فعالیت بدنی برای انسان و جامعه به ارمغان می‌آورد، یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌رو در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جوامع امروزی رواج فرهنگ بی‌حرکی و راحت‌طلبی در میان انسان‌ها است. صنعتی شدن جوامع و ورود به فناوری‌های متنوع و مختلف تمامی ابعاد زندگی انسان از جمله تحرک او را متأثر کرده است. تاریخ بیانگر تمایل درونی انسان به فعالیت‌های جسمانی است. در جوامع بدوی یا فرهنگ باستانی، برنامه‌های تربیت بدنی سازمان یافته وجود نداشت. ولی فعالیت‌های بدنی جزء لاینفک زندگی روزمره را تشکیل می‌داد. امروزه ورزش ابزاری مهم در دست دولت‌ها برای هدایت مردم به سوی اهداف برنامه‌ریزی شده است. زیرا عمده‌ترین وسیله تربیت همگانی در جامعه‌ی معاصر در کشورهای پیشرفته، صنعت ورزش است (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۰). امروزه فقر حرکتی باعث بروز نارسایی‌هایی در ابعاد جسمی، روحی و فکری اقشار مختلف جامعه گردیده است (قدرت نما و حیدری نژاد، ۱۳۹۲). پیشرفت علم و تکنولوژی، علی‌رغم تأثیرات شگرفی که در زندگی انسان داشته است، تمایل به زندگی بدون تحرک را افزایش داده است. لذا افزایش فعالیت فیزیکی افراد، در صدر اولویت‌های بهداشتی قرار گرفته و به دلیل ارتباط آن با سلامت، فعالیت فیزیکی منظم به عنوان یکی از ۱۵ اولویت سازمان جهانی بهداشت در تغییر رفتار جهت بهبود

سلامت و سبک زندگی سالم معرفی شده است. براساس برنامه‌ی مردم سالم، کلیه افراد باید حداقل ۳۰ دقیقه فعالیت فیزیکی متوسط روزانه داشته باشند (وزارت بهداشت ایالت متحده آمریکا، ۲۰۰۰).

وضعیت اجتماعی و اقتصادی منبع اصلی نابرابری‌های سلامت است. کسانی که در محیط‌های اجتماعی و اقتصادی فقیر و با درآمد کم زندگی می‌کنند، بیشتر در معرض خطر عدم فعالیت بدنی می‌باشند (لی لوک، ۲۰۱۲). عوامل مؤثر بر گرایش افراد به سوی فعالیت‌های ورزشی می‌توان به وضعیت اقتصادی - اجتماعی و شاخص‌های آن از جمله میزان درآمد، سطح تحصیلات، تراکم خانواده، سن، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت، نگرش خانوادگی و نیازهای شخصی اشاره کرد (نادریان و هاشمی، ۱۳۸۸). جوامع انسانی به طبقات اجتماعی مختلف تقسیم می‌شوند و هرکسی برحسب برخی معیارهای اقتصادی، تحصیلی، ثروت شخصی و حرفه به طبقه‌ی اجتماعی و اقتصادی خاصی تعلق دارد. امروزه نوع اشتغال، ساعات بیکاری و روزهای تعطیلی برحسب طبقات اجتماعی فرق می‌کند و فعالیت ورزشی نیز از این قاعده مستثنی نیست. در واقع افرادی که به طبقات بالای اجتماع تعلق دارند، به طور عموم از دانش و اطلاعات بیش‌تری برخوردارند، به همین دلیل تصمیم‌گیری برای سبک زندگی‌شان، براساس آگاهی و دانش در زمینه‌ی مسائل سلامتی و تندرستی است، اما افراد با وضعیت اقتصادی - اجتماعی پایین، رفتار و نگرش مطلوبی نسبت به

طوری که با افزایش درآمد و سطح تحصیلات پدر و مادر، فرزندان به فعالیت‌های ورزشی گرایش بیشتری دارند و از سلامت جسمانی بهتری برخوردارند (استالسبرگ و پدروسون، ۲۰۱۰).^۳ تحقیقات نشان می‌دهد در فرانسه نرخ فعالیت ورزشی به طبقه‌ی اجتماعی فرد بستگی دارد، به این صورت که اگر فردی در سلسله مراتب اجتماعی ترقی و پیشرفت کند، نرخ مذکور افزایش می‌یابد (قدرت نما، داوودی، حیدری نژاد، ۱۳۹۲). میزان مشارکت ورزشی در کانادا با میزان درآمد خانوار ارتباط دارد: خانوارهایی که کمتر از ۲۰ هزار دلار درآمد دارند ۷ درصد، خانوارهایی که ۲۰ هزار تا ۲۹/۹۹۹ دلار درآمد دارند ۱۵ درصد، خانوارهایی که ۳۰ هزار تا ۴۹/۹۹۹ دلار درآمد دارند ۱۹ درصد، خانوارهایی که ۵۰ هزار تا ۷۹/۹۹۹ دلار درآمد دارند ۲۴ درصد و خانوارهایی که بیشتر از ۸۰۰ هزار دلار درآمد دارند ۳۳ درصد مشارکت ورزشی داشتند (وزارت بهداشت کانادا، ۲۰۱۳).^۴ هانگ و هامفریس^۵ (۲۰۱۲) در تحقیق خود اظهار می‌دارند افرادی که در شهرهای با امکانات ورزشی بالا و دسترسی آسان به آن زندگی می‌کنند مشارکت بیشتری در فعالیت‌ها داشته و همچنین رضایت از زندگی بالایی داشتند. محیط خانواده و پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده بر نگرش‌های روانی به سوی ورزش‌های گوناگون و توانایی‌های بدنی افراد تأثیر می‌گذارد، بنابراین وضعیت اجتماعی- اقتصادی خانواده در فعالیت‌های بدنی و ورزشی دانش آموزان مؤثر است.

سلامتی ندارند و برای سلامتی خود ارزش قائل نیستند (رضوی و طاهری، ۱۳۸۹). حضور اقشار خاص در فعالیت‌های ورزشی نیز تحت تأثیر طبقات اجتماعی- اقتصادی آنان قرار می‌گیرد. به عنوان مثال فعالیت‌های زنان در ورزش تابع فرآیندهای اجتماعی مختلف است برای مثال در طبقات بالای اجتماعی - اقتصادی، زنان از موقعیت اقتصادی بهتر و اوقات فراغت بیشتری برخوردارند و عمدتاً به ورزش‌هایی پرخرج و مهیج از جمله اسب سواری، پاتیناژ، گلف و تنیس، روی می‌آورند ولی زنان طبقات پایین اجتماعی- اقتصادی از سطوح فعالیت کمتری برخوردارند زیرا در طبقات پایین میزان تجارب ورزشی و بدنی آنان در طول زندگی و در خانواده کم و اوقات فراغت را بیشتر صرف تماشای تلویزیون و مصاحبت با افراد خانواده می‌کنند. همچنین به واسطه‌ی مشغله‌ی کاری فراوان، فرصت پرداختن به فعالیت‌های ورزشی و تفریحی را ندارند. علاوه بر این وضعیت نامطلوب امنیتی در محل زندگی نیز به مشکلات آنان می‌افزاید (کیلی و همکاران، ۲۰۰۶).

در مورد رابطه‌ی بین وضعیت اقتصادی- اجتماعی با میزان فعالیت بدنی نتایج متناقض و متفاوتی گزارش شده است. تحقیق بوردهاژ و همکاران^۲ (۲۰۱۱) در مورد تأثیر وضعیت اجتماعی - اقتصادی در سه سطح متوسط (بالا، متوسط و پایین) بر میزان فعالیت بدنی جوانان و نوجوانان اروپایی هیچگونه رابطه‌ی معناداری نشان نداد در حالیکه نتایج تحقیقات دیگری به تأثیر وضعیت اقتصادی - اجتماعی والدین بر میزان فعالیت بدنی فرزندان اذعان کرده‌اند. به

3. Stalsberg & Pedersen
4. Canadian Department of Health
5. Huang & Humphreys

1. Kylie & etal
2. Bourdeauhuij & etal

معناداری وابسته به مشارکت ورزشی و عضویت در باشگاه‌های ورزشی برای هر دو جنس مرد و زن دانستند. دالمن و لیوایز^۱ (۲۰۱۰)، دسترسی افراد به مکان‌ها و امکانات ورزشی از قبیل استخرهای عمومی پارک‌ها و فضای سبز و مسیرهای دوچرخه سواری را تحت تأثیر عوامل اجتماعی - اقتصادی می‌دانند. همچنین برخی مطالعات حاکی از سطوح فعالیت‌های بدنی و ورزشی است که تحت تأثیر وضعیت اجتماعی - اقتصادی افراد قرار می‌گیرند. افرادی که در طبقات بالای اجتماعی - اقتصادی قرار دارند از فعالیت بدنی بالایی نسبت به افراد سایر طبقات برخوردارند. علاوه بر این بین ورزش‌ها و بازی‌هایی که طبقات برتر جامعه که از جایگاه بالاتری در اجتماع برخوردارند انجام می‌دهند و ورزش‌هایی که طبقات پایین انجام می‌دهند تفاوت وجود دارد. نوعی نظام طبقاتی هرمی شکل در نظام‌های ورزشی وجود دارد، فعالیت‌هایی چون قایق رانی یا قایق بادی، سوارکاری، تنیس و گلف را به افراد طبقات متوسط و بالای جامعه نسبت داده، در حالی که برخی رشته‌های ورزشی مانند فوتبال که دارای ماهیت عمومی هستند منحصر به یک طبقه‌ی خاص نیستند (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۲). با توجه به موارد بیان شده، درک این مسائل می‌تواند به سیاست‌گذاران و متخصصان بهداشت عمومی در جمع‌آوری اطلاعات مربوط به برنامه ریزی در جهت توسعه مشارکت ورزشی خانوارها با هدف کاهش نابرابری‌های سلامت اجتماعی کمک کند.

دانش آموزان با وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانوادگی متوسط و متوسط به بالا به دلیل آگاهی خانواده از فواید فعالیت بدنی (طبقه‌ی اجتماعی) و حمایت‌های عاطفی و مالی (طبقه‌ی اقتصادی) آنها مشارکت بیشتری در فعالیت‌های بدنی منظم دارند، اما دانش‌آموزان با وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانوادگی پایین به علت ناآگاهی خانواده از فواید فعالیت بدنی (طبقه‌ی اجتماعی) و فقدان حمایت‌های عاطفی و مالی (طبقه‌ی اقتصادی)، آن‌ها در فعالیت‌های بدنی منظم شرکت نمی‌کنند. پرینس و همکاران^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی بر روی نوجوانان هلندی چنین نتیجه گرفتند که مشارکت ورزشی با در دسترس بودن امکانات ورزشی و پارک‌ها وابستگی بالایی ندارد و بیشترین میزان مشارکت نوجوانان در اوقات فراغت ورزشی را زمانی دانستند که هم امکانات ورزشی و پارک‌ها در دسترس بود و هم وضعیت اجتماعی - اقتصادی خانوارهای ساکن در محله از درجه‌ی بالایی برخوردار بود. کانتز و همکاران^۲ (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی که بر روی مشارکت ورزشی در مدارس بین دانش‌آموزان ۱۱-۱۴ سال در جنوب شرقی ایالت متحده انجام دادند، نتایج را حاکی از آن دانستند که بیشتر دانش‌آموزان در ورزش‌های مدرسه شرکت می‌کنند اما کودکان قشر کم درآمد و سیاه‌پوستان را دو گروهی که در معرض خطر بیشتری از عدم فعالیت بدنی و نتایج منفی آن قرار دارند دانستند. وندریش و همکاران^۳ (۲۰۱۲) وضعیت اجتماعی - اقتصادی را به طور مثبت و

1. Prins, Richard G et al.
2. Kanters et al
3. Vandendriessche & et al.

شامل مشخصات فردی و بخش دوم نیز شامل ۱۲ سوال بود که اجتماعی - اقتصادی نمونه ها را اندازه گیری می کرد. پرسشنامه‌ی مذکور طی دو مرحله و با توجه به مناطق سه گانه، به صورت حضوری توسط محقق در درب منزل خانوار ها توزیع گردید و بعد از یک هفته به صورت حضوری از درب منازل توسط محقق جمع آوری گردید در ضمن در مرحله ی اول ۳۰۰ عدد از پرسشنامه ها به محقق برگردانده شد که در مرحله دوم ۱۰۰ عدد پرسشنامه پخش شد که ۸۶ عدد از پرسشنامه‌های توزیع شده در بین نمونه‌ی آماری، به محقق برگشت داده شد. پرسشنامه ها توسط سرپرست خانوارها تکمیل گردید و در صورت نبودن سرپرست توسط یکی دیگر از اعضای خانواده پاسخ داده شد. همچنین در پژوهش حاضر تاثیر عوامل اجتماعی - اقتصادی و مشارکت ورزشی کلیه اعضای خانوار ها در مدت زمان یک سال (از اول فروردین تا آخر اسفند ۹۲) در نظر گرفته شد. برای تجزیه تحلیل اطلاعات، از روش‌های آمار توصیفی در قالب شاخص‌های مرکزی و پراکندگی در قالب جداول و نمودارها و از روش آماری استنباطی کلموگروف اسمیرنوف جهت تعیین طبیعی بودن توزیع داده‌ها، رگرسیون تک متغیره، در سطح معنی داری $\alpha=0/05$ استفاده گردید و کلیه محاسبات آماری با استفاده از نرم افزار Spss21 و Microsoft office Excel انجام شد.

درصد خانوارها فعال و ۱۷/۱ درصد غیرفعال هستند.

از این رو محقق امیدوار است با انجام این تحقیق به این پرسش پاسخ دهد: که آیا عوامل اجتماعی - اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوارها تأثیر دارد؟ تا بدین طریق نتایج این تحقیق از یک طرف به توسعه‌ی مشارکت ورزشی و از طرف دیگر به سلامت جسمانی و روانی خانواده‌ها کمک کند

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر توصیفی - همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی است که به شکل میدانی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه خانوارهای شهرستان مراغه است که بر اساس سال‌نامه آماری استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۴۷۹۸۲ خانوار می باشد. (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۱). بر اساس جدول مورگان حجم نمونه ۳۸۶ خانوار می باشد و با توجه به اینکه شهرستان مراغه به سه منطقه تقسیم شده است، به تعداد خانوار هر منطقه، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و تصادفی استفاده شد و برای گردآوری داده ها از پرسشنامه وضعیت اجتماعی - اقتصادی (قدرت نما و همکاران، ۱۳۹۲) با روایی صوری و سازه ای قابل قبول و ضریب پایایی ۰/۷۲ بهره برده شد و برای سنجش مشارکت ورزشی خانوارها نیز از پرسشنامه مشارکت ورزشی (نوشیرانزاده، ۱۳۹۰) استفاده گردید که ضریب پایایی آن با استفاده از روش آماری آلفای کرونباخ ۰/۷۹ تعیین شده است و روایی آن نیز توسط جمعی از اساتید مدیریت ورزشی، اقتصاد و پزشکی تأیید شده است. بخش اول پرسشنامه

یافته‌های پژوهش

توزیع فراوانی فعالیت خانوار در جدول ۱ نشان می دهد که از کل نمونه مورد بررسی، ۸۲/۹

جدول ۱. توزیع فراوانی فعالیت خانوار

درصد معتبر	درصد	فراوانی	فعالیت خانوار
۸۲/۹	۸۲/۹	۳۲۰	فعال
۱۷/۱	۱۷/۱	۶۶	غیرفعال
۱۰۰	۱۰۰	۳۸۶	کل

توزیع فراوانی تعداد اعضای خانوار نیز در جدول ۲ نشان می دهد که از کل نمونه مورد بررسی، تعداد اعضای خانوار ۲۵/۱ درصد دو نفر، ۲۲ درصد سه نفر، ۳۱/۹ درصد چهار نفر، ۱۴ درصد پنج نفر و ۷ درصد شش نفر و بیشتر است.

جدول ۲. توزیع فراوانی تعداد اعضای خانوار

درصد معتبر	درصد	فراوانی	تعداد اعضای خانوار
۲۵/۱	۲۵/۱	۹۷	دو نفر
۲۲	۲۲	۸۵	سه نفر
۳۱/۹	۳۱/۹	۱۲۳	چهار نفر
۱۴	۱۴	۵۴	پنج نفر
۷	۷	۲۷	شش نفر و بیشتر
۱۰۰	۱۰۰	۳۸۶	کل

در جدول ۳ توزیع فراوانی وضعیت اقتصادی خانوار نشان می دهد که از کل نمونه مورد بررسی، وضعیت اقتصادی ۲/۳ درصد خیلی پایین، ۱۶/۶ درصد پایین، ۶۱/۷ درصد متوسط، ۱۲/۷ درصد بالا و ۶/۷ درصد خیلی بالا است.

جدول ۳. توزیع فراوانی وضعیت اقتصادی خانوار

درصد معتبر	درصد	فراوانی	وضعیت اقتصادی خانوار
۲/۳	۲/۳	۹	خیلی پایین
۱۶/۶	۱۶/۶	۶۴	پایین
۶۱/۷	۶۱/۷	۲۳۸	متوسط
۱۲/۷	۱۲/۷	۴۹	بالا
۶/۷	۶/۷	۲۶	خیلی بالا
۱۰۰	۱۰۰	۳۸۶	کل

درآمد، وضعیت اشتغال، داشتن منزل شخصی، طبقه‌ی اقتصادی) و مشارکت ورزشی خانوارها میانگین، میانه و انحراف معیار محاسبه شده است.

در جدول ۴ یافته‌های توصیفی متغیر عوامل اجتماعی (میزان تحصیلات، سن، تعداد افراد خانوار و دسترسی به اماکن ورزشی) و یافته‌های توصیفی متغیر عوامل اقتصادی (میزان

جدول ۴. جدول شاخص‌های توصیفی عوامل اجتماعی، عوامل اقتصادی و مشارکت ورزشی

شاخص اندازه گیری	تعداد	میانگین	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانه	انحراف معیار
عوامل اجتماعی	۳۸۶	۲/۶۷	۱	۵	۲/۵۰	۱/۲۱
عوامل اقتصادی	۳۸۶	۳/۳۷	۱	۵	۳/۵۰	۰/۸۲
مشارکت ورزشی	۳۸۶	۲/۳۰	۱	۴	۲/۵۰	۰/۸۲

طبیعی بود. در ادامه به بررسی فرضیه‌های تحقیق می‌پردازیم. به منظور بررسی تأثیر عوامل اجتماعی بر میزان مشارکت ورزشی خانوارها نیز از آزمون رگرسیون تک متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ نشان داده شده است.

به منظور انتخاب آزمون‌های آماری مناسب جهت بررسی توزیع طبیعی داده‌ها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده شد و محاسبات انجام شده نشان داد که توزیع پراکندگی متغیرها در عوامل اجتماعی و اقتصادی غیر

جدول ۵. جدول رگرسیونی تأثیر عوامل اجتماعی بر میزان مشارکت ورزشی

p	t	ضرایب استاندارد نشده		B	خطای معیار	ضرایب استاندارد نشده	شاخص
		Beta	Beta				
<۰.۰۱	۹/۷۶	۰/۱۰۱	۰/۱۰۱	۲/۰۳	۰/۱۰۱	۰/۱۰۱	ثابت
۰/۱۸	۲/۳۷	۰/۰۸۴	۰/۳۵	۰/۰۸۲	۰/۳۵	۰/۰۸۲	عوامل اجتماعی

ورزشی خانوار ندارد. همچنین به منظور بررسی تأثیر عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوارها نیز، از آزمون رگرسیون تک متغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ نشان داده شده است.

با توجه به جدول بالا، مقادیر $p=0/18$ و $t=2/37$ ، فرضیه‌ی صفر مبنی بر عدم تأثیر معنی‌دار عوامل اجتماعی بر میزان مشارکت ورزشی تأیید می‌شود. به عبارتی، عوامل اجتماعی سهم اثر معنی‌داری بر مشارکت

جدول ۶. جدول رگرسیونی تأثیر عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی

p	t	R ²	ضرایب استاندارد نشده		شاخص
			Beta	خطای معیار	
<۰/۰۰۱	۹/۵۹	۰/۲۴		۰/۱۷۵	ثابت
<۰/۰۰۱	۳/۶۶		۰/۱۸۴	۰/۱۸۵	عوامل اقتصادی

بر مشارکت ورزشی خانوار ندارد ($p \leq 0/18$). به عبارت دیگر مجموعه عوامل اجتماعی (میزان تحصیلات، سن، تعداد افراد خانوار و دسترسی به اماکن ورزشی) بر میزان مشارکت ورزشی خانوارها تأثیر نداشت و تقریباً از نظر جایگاه اجتماعی تمامی خانوارها تمایل به شرکت در فعالیت های ورزشی داشتند. نتایج تحقیق با تحقیق بورید هاژ و همکاران (۲۰۱۱)، پارسا مهر (۱۳۸۵) و امیرزاده و همکاران (۱۳۸۴) مبنی بر عدم وجود رابطه بین عوامل اجتماعی و میزان مشارکت ورزشی هم سو است و با تحقیق اسلامی و همکاران (۱۳۹۲)، قدرت نما و همکاران (۱۳۹۲) هم خوانی ندارد. اسلامی و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که میزان درآمد و سطح تحصیلات والدین بر میزان مشارکت ورزشی افراد بیشترین تأثیر را دارد. قدرت نما و همکاران (۱۳۹۲)، نیز میزان درآمد و تحصیلات را از مهم ترین عوامل اثر گذار بر میزان مشارکت ورزشی افراد دانستند. موارد ذکر شده مبین این مسأله است که افراد با سطح تحصیلات بیشتر و وضعیت اجتماعی - اقتصادی بالاتر به طور منظم تری در فعالیت های ورزشی شرکت می کنند که دلیل آن داشتن آگاهی بیشتر نسبت به فواید فعالیت های ورزشی می باشد و دلیل ناهم سو بودن تحقیق

با توجه به جدول ۶، مقادیر ($p < 0/001$) و ($F = 13/4$)، وجود رابطه ی خطی بین دو متغیر را نشان می دهد. همچنین با توجه به نتایج بدست آمده ($p < 0/001$ ، $t = 3/66$)، فرضیه ی حکم مبنی بر تأثیر معنی دار عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوار تأیید می شود. همچنین در جدول (۶)، ستون ضرایب استاندارد شده، سهم اثر معنی دار عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوار را نشان می دهد که ۰/۱۸۴ واحد است. با توجه به ضریب تعیین بدست آمده (R^2)، چنین استنباط می شود که عوامل اقتصادی ۲۴ درصد از واریانس متغیر ملاک (مشارکت ورزشی) را تبیین می کند.

بحث و نتیجه گیری

امروزه تربیت بدنی و ورزش به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر و یک نیاز اساسی زیربنایی برای تمام کشورها و جوامع محسوب می شود و به طور چشمگیر و فزاینده مورد توجه همگان قرار گرفته است. از آثار مثبت این پدیده می توان به تأمین سلامت و بهداشت جسمانی و روانی، کاهش هزینه های درمانی، افزایش میزان تولید و بهره وری شهروندان اشاره کرد (فتاحی و کریمی، ۱۳۹۱). نتایج تحقیق حاضر حاکی از آن است که عوامل اجتماعی سهم اثر معنی داری

پرداختند. یافته های آنها نیز نشان داد که نوجوانان با موقعیت اجتماعی و فرهنگی بالا بیشتر در فعالیت های ورزشی مشارکت داشتند در حالیکه در تحقیق حاضر تمامی خانوارها بدون در نظر گرفته جایگاه اجتماعی و فرهنگی در فعالیت های ورزشی مشارکت داشتند. این یافته نیز با تحقیق حاضر غیر همسو بود. از دلایل احتمال آن می توان به تفاوت در جامعه ی آماری، سن، و موقعیت جغرافیایی متفاوت اشاره کرد.

مطابق یافته های دیگر تحقیق حاضر، عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوار اثر دارد (0/18 $P \leq$). به عبارت دیگر مجموعه عوامل اقتصادی (میزان درآمد، وضعیت اشتغال، داشتن منزل شخصی، طبقه ی اقتصادی)، بر میزان مشارکت ورزشی تاثیر دارد. نتایج تحقیق با نتایج یافته های تحقیق هانگ هامفریس (2012)، کانترز و همکاران (2013)، وندریش و همکاران (2012) و رضوی (1389) همسو بود. هم چنین طبق نتیجه ی تحقیق اسلامی و همکاران (1392)، طبقه ی اقتصادی و میزان درآمد از مهم ترین عوامل تأثیر گذار بر میزان مشارکت ورزشی افراد است که با نتایج تحقیق حاضر هم خوانی دارد. سانتوس و همکاران^۲ (2004) نیز چنین بیان داشتند که نوجوانانی که والدین آنها از سطح شغلی بالاتری برخوردارند نسبت به همسالان خود بیشتر به فعالیت های ورزشی می پردازند، این یافته نیز با نتایج تحقیق هم خوانی دارد. همچنین نتایج این تحقیق با یافته های لی لوک و همکارانش (2013)، سبرا و همکارانش (2013) و دولمن و لویز (2009) مبنی

حاضر با نتایج تحقیقات ذکر شده احتمالاً به دلیل جامعه ی آماری باشد. چون در تحقیقات ذکر شده دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته اند و همگی از آگاهی بالایی برخوردارند ولی تحقیق حاضر بر روی خانوار انجام شده است و ممکن است نتایج دچار سوگیری شده باشد. از تحقیقات دیگر غیر همسو با نتایج این تحقیق می توان به یافته های لی لوک (2012) اشاره نمود که به بررسی تاثیر وضعیت اجتماعی و اقتصادی بر مشارکت فعالیت بدنی در نوجوانان هنگ کنگ پرداخته بود. نتایج تحقیق او نشان داد که همه عوامل فردی و اجتماعی بر مشارکت ورزشی نوجوانان در فعالیت بدنی تاثیر دارد در حالیکه در تحقیق حاضر عوامل اجتماعی تأثیری بر روی مشارکت ورزشی خانوارها نداشت. شاید دلیل غیر همسو بودن مربوط به اختلاف در سن جامعه آماری، جنسیت و اختلافات فرهنگی در بین دو موقعیت انجام شده تحقیق باشد. همچنین نتایج تحقیق حاضر با یافته های دولمن و لویز (2009) نیز که به بررسی تأثیر موقعیت اجتماعی و اقتصادی بر مشارکت ورزشی در میان جوانان استرالیای جنوبی پرداخته بودند غیر همسو بود. از دلایل احتمالی آن می توان به جامعه ی آماری و موقعیت جغرافیایی اشاره کرد. تحقیق حاضر بر روی خانوارها برگزار شده بود در حالیکه تحقیق دولمن و لویز بر روی نوجوانان استرالیایی با دامنه ی سنی 15-10 ساله انجام شده بود. سبرا^۱ و همکارانش (2013) نیز به بررسی ارتباط بین مشارکت ورزشی، عوامل دموگرافیک و اجتماعی فرهنگی در کودکان و نوجوانان پرتغالی

فعالیت های ورزشی عوامل اقتصادی است و عوامل اجتماعی هر چند در مشارکت خانوارها در فعالیت های ورزشی تاثیر گذار است ولی عامل تعیین کننده محسوب نمی شود. پس می توان اینطور نتیجه گیری نمود که عوامل اقتصادی بر میزان مشارکت ورزشی خانوار تأثیر به سزایی دارد به طوریکه خانوارهایی که در طبقات بالای اقتصادی قرار دارند به مراتب بیشتر از خانوارهای دیگر در ورزش و مشارکت دارند. خانوارها بدون در نظر گرفتن پایگاه اجتماعی شان در فعالیت های ورزشی شرکت می کنند پس پیشنهاد می شود برای برنامه ریزی و مشارکت دادن خانوارها در فعالیت های ورزشی و ورزش های همگانی به عوامل اقتصادی توجه بیشتری شود.

منابع

- اسدی، زهرا؛ مرادی، محمدرضا؛ نمازی زاده، مهدی (۱۳۹۰). بررسی انگیزه ها و عوامل بازدارنده مشارکت دانشجویان دانشگاه شهرکرد در فعالیت های فوق برنامه ورزشی و ارائه راهکار برای توسعه آن، نخستین همایش ملی دستاوردهای جدید علمی در توسعه ورزش و تربیت بدنی، http://www.civilica.com/Paper-sportiau01-sportiau01_227.html
- اسلامی، ایوب؛ محمودی، احمد؛ خیبری، محمد؛ نجفیان رضوی، سید محمد (۱۳۹۲). نقش وضعیت اجتماعی - اقتصادی در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزش های همگانی - تفریحی، پژوهش های کاربردی مدیریت ورزشی، دوره ۲، شماره ۷، صص ۸۹-۱۰۴.

بر وجود رابطه بین عوامل اقتصادی و میزان مشارکت ورزشی هم سو است. اما نتایج این تحقیق با یافته اسدی و همکارانش (۱۳۹۰) که به بررسی انگیزه ها و عوامل بازدارنده مشارکت دانشجویان شهرکرد در فعالیت های فوق برنامه ورزشی و ارائه راهکار توسعه آن پرداخته بودند غیر همسو بود. از دیگر تحقیقات غیر همسو با تحقیق حاضر می توان به تحقیق پارسامهر (۱۳۸۵) اشاره کرد که به بررسی عوامل موثر بر مشارکت ورزشی زنان در فعالیت های ورزشی پرداخته بود. از دلایل احتمالی آن می توان به متفاوت بودن جامعه آماری و سن و غیره اشاره کرد.

میزان مشارکت ورزشی در کانادا با میزان درآمد خانوار ارتباط دارد: خانوارهایی که کمتر از ۲۰ هزار دلار درآمد دارند ۷ درصد، خانوارهایی که ۲۰ هزار تا ۲۹/۹۹۹ هزار دلار درآمد دارند ۱۵ درصد، خانوارهایی که ۳۰ هزار تا ۴۹/۹۹۹ هزار دلار درآمد دارند ۱۹ درصد، خانوارهایی که ۵۰ هزار تا ۷۹/۹۹۹ هزار دلار درآمد دارند ۲۴ درصد و خانوارهایی که بیشتر از ۸۰۰ هزار دلار درآمد دارند ۳۳ درصد مشارکت ورزشی داشتند (وزارت بهداشت کانادا، ۲۰۱۳). محققان بر این باورند که افراد طبقات بالای اجتماعی - اقتصادی، بیشترین آگاهی را نسبت به سایر طبقات در خصوص اهداف برنامه ی ترویج فعالیت های بدنی و ورزشی دارند. لذا مشارکت آنان در این خصوص بیشتر است. پس لازم است در تدوین برنامه های همگانی و مشارکت دادن خانوارها به امر ورزش و فعالیت های ورزشی، به عوامل اقتصادی توجه ویژه ای مبذول شود.

در مجموع نتایج تحقیق حاضر بیانگر آن است که مهمترین مسئله در مشارکت خانوارها در

- امیرزاده، فرزانه؛ آقاعلی نژاد، حمید؛ رجبی، حمید؛ صدیق سروسستانی، رحمت الله (۱۳۸۴). *ارتباط بین اضافه وزن و چاقی با وضعیت اجتماعی اقتصادی دانش آموزان دختر تهرانی، پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۳، شماره ۹، صص ۶۹-۸۵.*
- پارسامهر، مهربان (۱۳۸۵). *بررسی عوامل موثر بر مشارکت زنان در فعالیتهای ورزشی (مطالعه موردی: استان مازندران)*، رساله دکتری جامعه شناسی، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم انسانی.
- رضوی، محمدحسین؛ طاهری اشکوه، رضا (۱۳۸۹). *بررسی وضعیت اقتصادی - اجتماعی افراد شرکت کننده در فعالیتهای ورزش همگانی استان مازندران*. نشریه مدیریت ورزشی، دوره ۲، شماره ۵، صص ۲۱-۳۴.
- شعبانی، عباس؛ غفوری، فرزاد؛ هنری، حبیب (۱۳۹۰). *بررسی چالش های ورزش همگانی در ایران، پژوهش در علوم تربیت بدنی، شماره ۱۰، صص ۱۳-۲۶.*
- فتاحی بافقی، عباس؛ کریمی، فرشته (۱۳۹۱). *بررسی علل عدم مشارکت دختران محصل در فعالیتهای ورزشی شهرستان بافق، کد خبر: ۶۵۲۱*
<http://www.bafghfarda.com/?p=6521>
- قدرت نما، اکبر؛ حیدری نژاد، صدیقه (۱۳۹۲). *رابطه انگیزه مشارکت ورزشی با میزان فعالیت بدنی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، مطالعات مدیریت ورزشی، دوره ۵، شماره ۱۸، صص ۱۸۹-۲۰۲.*
- قدرت نما، اکبر؛ حیدری نژاد، صدیقه؛ داوودی، ایران (۱۳۹۲). *رابطه ی وضعیت اقتصادی - اجتماعی با میزان فعالیت بدنی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، نشریه مدیریت ورزشی، دوره ۵، شماره ۱۶، صص ۵-۲۰.*
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۱). *بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت کل آمارهای اقتصاد، اداره آمار اقتصادی، دایره بررسی بودجه خانوار.*
- نادریان جهرمی، مسعود؛ هاشمی، هاجر (۱۳۸۸). *مشارکت در ورزش تفریحی، انگیزه ها و پیش فرض ها در جنبه تفریحی ورزش، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱ (پیاپی ۲۲)، صص ۳۹-۵۳.*
- نوشیرانزاده، فاطمه (۱۳۹۰). *رابطه مشارکت ورزشی با هزینه های ورزشی و درمانی در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه های تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه تبریز، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، صص ۴۵-۴۶.*
- Aaker, Botrdeaudhuij, I., Simon, S., De Meester, F., Van Lenthe, F., Spittaels, H., Lien, N., Fabrizio, F., Mercken, L., Moore, L., & Haerens, L (2011). *Are physical activity interventions equally effective in adolescents of low and high socio - economic status (SES), results from the european teenage project*, Journal of health education research, 26 (1): 119-130.
- Canadian Department of Health (2013). *Sport Participation 2010*, This is the fourth in a series of research reports that use the General Social Survey data to provide an overview of sport participation in Canada, The previous three reports (1992, 1998, and 2005) were published by Statistics Canada.
- Dollman, J., & Lewis, N.R (2010). *The impact of socioeconomic position on sport participation among South Australian youth*, Journal of

- and Physical Activity, 9(90): 2-11.
- Santos, M.P., Carlos, E., & Jorge, M (2004). *The Relationship Between Socioeconomic Status and Adolescents' Organized and Non organized Physical Activities*, Pediatric Exercise Science, 16: 210-218.
 - Seabra, A.F., Mendonça D.M., Thomis M.A., Peters T.J., & Maia J.A (2008). *Associations between sport participation, demographic and socio-cultural factors in Portuguese children and adolescents*, Eur J Public Health. 2008 Feb; 18(1): 25-30.
 - Stalsberg, R., & Pedersen, A.V (2010). *Effects of socioeconomic status on the physical activity in adolescents: a systematic review of the evidence, scandinavian*, Journal of medicine and science in sports, 20(3): 368-383.
 - U.S. Department of Health and Human services(2000). *Healthy People 2010: Understanding and improving health*, <http://health-equity.pitt.edu/640/>.
 - Vandendriessche, J.B., Vandorpe, BF., Vaeyens, R., Malina, R.M., Lefevre, J., Lenoir, M., & Philippaerts, R.M (2012). *Variation in Sport Participation, Fitness and Motor Coordination With Socioeconomic Status Among Flemish Children*, Pediatric Exercise Science, 24: 113-128.
 - Science and Medicine in Sport, 1: 318-322.
 - Huang, H., & Humphreys, B.R (2012). *Sports participation and happiness: Evidence from US micro data*, Journal of Economic Psychology, 33: 776-793.
 - Kanters, M.A., Jason N.B., Michael B.E., Jonathan M.C., & Myron F.F (2013). *School Sport Participation Under Two School Sport Policies: Comparisons by Race/Ethnicity, Gender, and Socioeconomic Status*, Ann, Behave, med, 45, 113-121.
 - Kylie, B., Jo S., Billie G.C., & David, C (2006). *How can socio economic differences in physical activity among women be explained?. A qualitative study*, Journal title women and health, 43(1): 93-113.
 - Lee Lok, J (2012). *The effects of socio-economic status on physical activity participation in Hong Kong adolescents: a social ecological approach*, The University of Hong Kong (Pokfulam, Hong Kong), <http://hdl.handle.net/10722/174539>.
 - Prins, R.G., Mohnen, S.M, van Lenthe, F.J, Brug, J., & Oenema, A (2012). *Are neighbourhood social capital and availability of sports facilities related to sports participation among Dutch adolescents?*, International Journal of Behavioral Nutrition



Impact of Socio–Economic factors on sports participation in Maragheh Households

Bahram Akbari¹, Fariba Askarian², Salman Jafari^{3*}, Nasim Akbari⁴

Received: Jan 21, 2015

Accepted: Jul 14, 2015

Abstract

Objective: The aim of the present study was to determine the effect of socio-economic factors on sports participation in Maragheh households.

Methodology: It is an applied descriptive-correlational research. The research population consisted of all the households in the town of Maragheh. According to the Statistical Yearbook of the province in 2011, Maragheh has the estimated households of 47,982. According to Morgan's table, 386 households were selected as sample by cluster random sampling. The research instrument was the Socio-economic questionnaire (Godratnema, Heidarinejad and Davoodi, 2013). The reliability coefficient was 0.79. To test the normal distribution of data, Kolmogorov- Smirnov was measured. The analysis of data was done using regression at a significance level of 0.05.

Results: The results showed that social factors did not significantly affect households' sport participation ($P \geq 0.05$). However, the economic factors influenced the sports participation ($P \leq 0/001$).

Conclusion: According to the results, in order to increase the households' sports participation, economic factors are more important than social factors.

Keywords: Socio-economic factors, sports participation, household.

1. Ph.D. student in sports management, PNU University of Tehran

2. Assoc Prof. of sport management, Tabriz University

3. M.A. in Physical education, Shahid Rajaei Teacher Training University

4. M.A. in Sport Management, Islamic Azad University, Malekan branch

*Email: salman_jafari1364@yahoo.com